

Preference-twist emellan ett berg och en hollme. Agerad på tid och ställe s...

1700-1829: 81 A Br.

National Library
of Sweden

343.25
319.16
24.9

Sv. Saml.
Vitt. Sv
(B.)
u.ä

PREFERENCE = Twist

Emellan

Ett

Berg och en Dollme.

Agerad på tid och ställe som följjer:

CARLSRONA.

Tryckt hos Johann Ludwig Happenius, Kongl. Ammiralitetz och Blesings
Provintz Boktryckaren.

Joh. Jonsson

C. Jonsson

APPROBATION.

*Hanc materiam, ingenio non minus quam industria
conspiciam, imprimendam censeo*

Laur. Wicander.

En Tiden när allting i Werlden funde kala,
Så gick jag ut en gång, at mig i Lusten swala,
Och som jag wiste det, likmätigt gammal
stul,
Alt Lusten plågar måst wid Strandar
wara kyl.

En tänkte jag du bör en sådan Strand dig söka,
Der ortens lustighet din roo må kunna öka,
Och just så hände sig at jag i sichte fick
En Sid-wik mycket stor, til hwilken jag då gick.
På stranden der omkring war alt för täckt och liuslig't,
Men ett jag warse blef, som förefom mig gruslig't,
En der på låg ett Berg, som såg wäl litet ut,
Men hof dock från sig upp Eldmörja, Swastwel, Krut.
Hå skyddde mig Neptun'! (så wore mina Tankar)
Här är wist intet skämt, hwar slika saker wankar,
Hwar är den swalkan nu som dig har hit bewekt?
Här blir du mera heet, här blir du rökt och stekt.

Jag hade straxt wändt om, men rätt som jag stod rede
Alt willja gå min koos, så stilltes Bergets wrede,
Och sehn blef Lufften reen, så at jag jämwäl såg,
En Holme eller Dö, som mitt på wiken låg.
Dock fick jag skam til tack för jag blef qwar och stannte,
Der kom en Pösling fram, en större änn en Wante,
Den hade från mig skrämmt så när båd' Lif och mål,
Och intet hade jag då heller på mig stål.
På honom fölgde sehn Berg-pösten ganska många,
Och annat mera frank, som der war då å gånge,
Och alla kommo de och tittad' mig i syn,
Då kallnade mitt Blod och jag omskifte hyn.
Nå sade jag nu är wist sielfwa Därfel löser,
Som går så stærker Råå: Jag wardt på mitt wis böser,
Och bad dem alla dra til Oden, men sij då
Hof Berget upp sin Röst och talte til mig så :
Hör du som kommit hit til detta andra Hecla,
Du måste mellan mig och denna Hollmen mäkla,
Wj hafwa med hwarann' nu legat någon tid,
Om Rang och preference i håstigt lif och strid.
Wj Berg stå på at wj för Holmar præ bör' äga,
En wj så mycket Gull och Silfwer kunne wäga,
Alt Werlden richtas all utaf wår Rikedom,
Hwaraf hwar Holm och Dö må sig beklaga tom.
Hur' tags en af oss ut så kostliga Metaller?
Wj will en tala om dyrbara Berg-Chrystaller,
Af hwilka hwarje Glas som blifwer deraf giordt,
Mång' hundra Daler drar bort til sin söde-ort.

Den

Den wåra skatter har, hålls ju i största åbra,
Och honom mången will på sina händer båra,
Twårt om, den intet har af slika stycken fått
Han ock en årad blir, som den en har nå't godt.
Eho som åger hwad af Gull och Silfwer klinger,
Han får båd' Hög och Låg, som för hans nytto springer,
Ja han kan nästan få för pengar hwad han will,
Mån preferencen då ock Berg en kommer til?
Förutan Gull och Silf kan ingen Handel drifwas,
Och Öfwerheten en des Tull och Skatter gifwas,
Förutan Gull och Silf kan Folk en skilljas åt,
Hwar Gull och Silf en finns, är klagan, sorg och
låt.

Allt hwad som Menniskian til dagligt Bröd tiltrånger,
Det köpes ju för Gull- och Silf- samt Koppar- pengar,
Om Pengar wore en, så swulte man ihjål,
Hwem kunde ock sin Stat och sig uppföra wål?
Af Gull, Jern, Koppar, Silf, görs käril många rara,
Och annat Hus-geråd, som högt will nödigt wara,
Med Gull och Silfwer prynds båd' Guds och Her-
rars Hus,
Af Gull görs Cronor, som är Kungars största krus.
En fin! båd' Gull och Silf med mer man tar ur Ber-
gen,
Det bruks i Medicine, ur Berg tags måsta färger,
Och utan Gull och Silf med Koppar, Teen och
Jern,
Kan intet Rike stå, en Landet ha sitt wårn.

Ja sannerlig jag kan en hinna ens at staswa
Til all den förmån och Meriter Bergen haswa,
Må Berg då icke ha för Holmar preference?
Hos Hollmar aldrig änn förtienster slika fanns.
Ell' är en detta nog, så will jag mer anföra
Som fram för Hollmar of anseeliga kan giöra;
Hålt! (föll då Holmen inn;) du fåra war så from,
Låt mig ock afhörd bli, för än här fälles Dom.
Ha Bergen Gull och Silf, så ha wj ädla Stenar,
Som ännu mera är, hwad tro man derom menar?
Ha Bergen Koppar, Malm med Jern och mera slift,
Så är hos of dermot på Specerier rift.
Som Teen mot Silfwer är, mot Gullet Koppar slantar,
Så är ock Gull och Silf i pris mot Diamanter;
Ja Gull och Silf finns nu hos mången en gemeen,
Som dock en mächtar sig en enda Adelsten.
Hwem wet wäl icke at för Adla-stenar firar
Wad' Gull och Silfwer, när med dem man dese zierar?
Ur Adla-stenar nu för Gull och Silf zierath?
Hur kan om Gull och Silf då giöras sådant prat?
Giör Rikedomar Rang, hwem kan mer Rikdom haswa
Änn Dön Borneo och Grannen hennes Java?
Ja Ceylon, Sumatra, Formosa och Japan
De troka hwart det Berg som finns på Jordens plan.
Mänd' icke Scaliger, den större Java kalla
Ett Werldens kort begrepp för hennes skatter alla?
På henne finnes ju den skönesta Smaragd,
Och hennes Härlighet en nog kan blifwa sagd'

Hwad

Hwad tro man tycker om Moluccæ och Maldivæ
Och Philippinæ sehn dem wj på kiöpet gifwe?
Ann Zoram, Celebes, Tidor och Machian
Ternate, Gilolo samt hwar en Marian?
Och skulle jag gie Liste på alla Afiens Dar,
Hwar Rikedomar finns, så tiockt som när det snöar,
Samt Specerier af hwad slag man önska tör,
Så toge jagh migh en ogiörlig Synla för.
Jag will derföre en til flere Holmar gånge,
Som annorstädes finns, ty då bli de för många,
Som, utom hwad jag nu i forthet räknat opp,
Ock bära Menniskian all nödtorfft til des kropp.
Hwad är nu Gull och Silf mot desse stycken alla
Om man alt Gull och Silf änn wille hupa falla?
Giörs Cronan utaf Gull, så prynds hon med Demant;
Mån Holms Effecten då en större ära want?
Sant är, den kan få alt som har hwad månne klinge,
Men sant är ock, at Gull för födan måste springa,
Gull aldrig är så rödt det går ju ut för Bröd,
Den måttas en med Gull som lider hungers nöd.
Mån detta är en mer, ha kläder och sin föda,
Ann wara Agare af alt det Gullet röda,
Som hwar förnuftig Man, ja aldraminsta Barn,
En seer för annat an, än bara stoft och skarn?
Förutan det at wj ha Gull och Silfwer sielfwa,
Så måste mycket Gull ock öfwer Bøljan hwälfwa
Til oss, och bytas der, mot våra skatter bort,
Och såleds giörs med Gull och Silf Processen fort.

Giör

Giör Lusten Rang, hwar kan mer' lust och nöje gifwas
An bort hos oss, hwar ju de finsta Diuren triswas,
Hur' mången Resa blir åt oss anstälder, til
See all den Härlighet, som nästan önskas will?
Naturen har oss giedt de skönsta Luste-ångar,
Som är fast bättre wist än köpa Lust för pengar,
Båd' Himmel, Haf och Jord, är hos oss skön och
täck,
Hwar Dal, hwar Lund, hwar Park, hwar Brå och
minsta Fläck.

När Holmen detta talt och allting tycktes såligt,
Då fätte jag mig ned och wille pröfwa stäligt,
Men Berget bad at få inkomma med Duplique,
Som ock tillåtit blef, men den war Saryrique.
Wårt Berg det brukte då anstödigheter många,
Som skulle gjordt båd' Dom och Protocoll för långa,
Jag will deraf blott det i förhet sätta hit,
Som angår saken sielf och äger strif:merite:

På Holmar finnas Berg som Eld och låga spruta,
Så mången måst' deraf sin lefnads dagar sluta,
Der gifwas Ormar af ett högst förgiftigt grynt,
Och likwål giör man dock af Holmar sådant skrynt.
Der gifs så osund Lust, at ofta sielfa Pesten
Först der grasserar, och sehn smittar hela Resten,
Der bäfwar Jorden starckt, ja öpnar wå! sin munn,
Och sluker tusend tals med Folk och mer i grund.
Jag kan wål räkna opp de Holmar hwar alt detta
Tilbrager sig och som kan giöra at med rätta
Hwar Holm bör sluten bli från Preferencen ut,
Men skiöter en derom. Ett har jag än til slut:

Hwad

Hwad skada giöra en de slemma Hoffsens Dar,
För dem som ha sitt wärf och näring uppå Siöar?
Hur' mången kläcker Karl, hur' mången Siöman
brave,

Ha Dar icke lagdt förbittid' i des Graf?
Der hastwer mången allt sitt goda måst risquera,
Så at han aldrig sehn sig funnat resa mera,
De nöha sig en med ta all ens medel bort,
Men giöra äfwenwål ens Lif och lefnad fort.

Sidst mände Berget och den Helga Skrift citera,

Sig per Exemple på ett Tabor referera,

Wpå ett Olsjöberg och fler' som Gud skall giörde,

En åra, när på dem stiedt något under stort.

Här tänkt jag wid mig sielf: det Berget talar wichtige,

Oh tror jag ofeelbart det lärer winna riktigt,

Men Holmen hölt då an at replicera så,

Som stiedde kostelig; repliquen lydde så:

Jag nekar en man kan på wisa Holmar finna,
De Berg som spruta Eld, men du o Berg besinna,
Slikt Holmens skull en år, som önskar aldramäst,
Bli qwitt en sådan grym och högst förderflig gäst.
Der går wäl stundom Pest, men den Guds wrede båd
dar,

Och är ett straff hwarför' man altså intet råder,
Hwem wet en det, fast är han minst af alla, wis,
Ut Hunger, Pest och Krig är allmänt plågeris?
Om Pesten skulle af naturlig orsak wara,
Så bör han wisser tid båd' komma och bortfara,
Och då så kunde man den lättlig räkna ut,
Så at man wiste båd' des början och des slut?

Om detta skälet en min Drottens munn kan stämna,
Alt Pesten är Guds straff; och hwem kan detta hämma?
Så wet jag äntelig uti Naturen dock,
En Peste-orsak, men den är den största ock:
När Gud han tåcks i Krig sin kaste-skofwel bruka,
Och någon walplats fylls af dödas aas och siuka,
Så tager Lufften då af denna stanken meen,
Och detta plågar ock til Pest bli orsak sehn.
Om nu wår onda Luft af HErrans straff en slutas,
Så skier det endast af de Berg som hos oss spruta,
Och hwilka steka der så mången feter Kropp,
Alt stanken derifrån i Lufften stiger opp.
Jordbåfning kommer af feet Dunst och swafwel-ämne,
Som desse Bergen ha, så skulden dem wi lämne,
Det i Naturen är en mycket grundad sak;
Jordbåfning skier ock måst kring desse Bergens plaz.
Mot Klippor och på Berg måst Siöman Lifwet slippa,
En säges ock: det är en Stöte-steen och Klippa,
Men aldrig har jag änn hört såjas Stöte-Dö,
Fråg sielf det Folket åt, som far på Haf och Siö.
Det går ock intet an at Skriffstens Berg förnedra,
Och räkna Er bland dem, at eder dermed hedra,
Med låga at gå om det är dem högom skam,
Jag kan ock mången Holm ur Skriften draga fram.
Sidst må I til ett slut, o Berg, ock detta weta,
Alt mången tänker det för Eder stora heta,
Skal Pluto under Er sitt Bo och Rike ha,
Dit ock Er't Gull och Silf lär mången Men-
skia dra.

Nå det toar grymt, fiod jag och tänkte wid mig kelswer,
 Nu seer jag mot mitt hopp, at saken annars huddswer,
 Den Holmen har sin sak rätt skäteligen förde,
 Så starka skial har jag wäl ännu aldrig hört.
 Och medan Parterne ey mer at säja hade,
 Men säje aterna jag min Hand wid Saken lade,
 En skred jag äntlig, fast jag hade litet tom,
 Til detta saksens slut och opartista

S O M.

De skial som blifwit fram af bägge Parter dragne,
 De äro wordne i behörig wägning tagne,
 Och som Demanter mer än Gull och Silfwer är,
 Ja Specerier ock, än alt hwad Bergen bär.
 Som ock på Holmar sinns båd' Föda, Hus och Kläder,
 Ja mycket Christet Folk och mer som enom gläder,
 Men deremot i Berg patrast och fuula troll,
 En warder Bergens Rang för Holmar, ewigt noll.
 Af Bergens Eld så ta meenlösa Holmar skada,
 Och mången man får hett när desse Bergen bada,
 Det sidska Holmens skial kan ingen kasta full,
 Ditt Segel strykt o Berg, jag **H**astwer **J**ngen **S**kull.

Compensatis Expensis.

Das ist ein Buch von dem Leben
des heiligen Hieronymus
des Bischofs von Stridon
in Dalmatien
von dem heiligen Hieronymus
des Bischofs von Stridon
in Dalmatien
von dem heiligen Hieronymus
des Bischofs von Stridon
in Dalmatien

III

Das ist ein Buch von dem Leben
des heiligen Hieronymus
des Bischofs von Stridon
in Dalmatien
von dem heiligen Hieronymus
des Bischofs von Stridon
in Dalmatien
von dem heiligen Hieronymus
des Bischofs von Stridon
in Dalmatien
von dem heiligen Hieronymus
des Bischofs von Stridon
in Dalmatien
von dem heiligen Hieronymus
des Bischofs von Stridon
in Dalmatien

Das ist ein Buch von dem Leben
des heiligen Hieronymus
des Bischofs von Stridon
in Dalmatien
von dem heiligen Hieronymus
des Bischofs von Stridon
in Dalmatien
von dem heiligen Hieronymus
des Bischofs von Stridon
in Dalmatien

Compositum Episcopi

